

Có vẻ như người phượt xa nhà và nơi chốn cũ, nhưng chúng tôi lại là cư dân Sài Gòn thu nhỏ,

tôi nay tuổi đã ngoài sáu mươi và sinh sống tại đây. Đây là tình cảm của chúng tôi với Tân Đôn, một vùng phố xá Sài Gòn, hàng ngày gặp mà vẫn như những ngôi nhà đã xa rồi.

Đông Hai Bà Trưng chạy ngang qua Tân Đôn. Phía xa bên phải là nhà thờ Tân Đôn. (Hình: Nguyễn Đßt)

Sài Gòn và có những vùng mang riêng biệt danh: Đa Kao, Hòa Hông, Ngã Ba Ông Tạ, Bà Qußo, Khánh Hội, Ngã Sáu Chß Lßn, Ngã Bảy, Thủ Nghß... Giữa những vùng có biệt danh riêng đó, Tân Đôn nổi lên như một góc phố sáng láng, thành phố. Tân Đôn như một trung tâm của Sài thành, từng là “Hòn ngọc Viễn Đông.” Đông Hai Bà Trưng, phía bên Chß Tân Đôn thuộc quận 1, phía đối diện có nhà thờ Tân Đôn, thuộc quận 3. Con đường Hai Bà Trưng xem như huyết mạch của vùng Tân Đôn, và khu vực Chß Tân Đôn là trung tâm đi mß của vùng phố thị này.

Ti&#m thu&#c Cam Hàng B&#c, di c&# vào Nam thành Nhà thu&#c Nhân Phong Đ&#ng. (Hình: Nguy&#n Đ&#t)

Tr&#&#c 30 tháng 4, 1975, d&#c dài hai m&#&#i năm &# mi&#n Nam t&# do, ng&#&#i u&#ng cả phê s&#nh đi&# u ch&# t&#i Tân Đ&#nh đ&# mua cả phê h&#&#ng v&# Pháp: Jean Martin, Meilleur Gout. Ph&#c s&#c c&# a thanh niên đ&#ng đi&# u, h&#p th&#i trang, không th&# thi&# u đôi giày đ&#t làm &# Trinh'shoes trên đ&#ng Hai Bà Tr&#ng. Sau bao bi&#n thiên, v&#t đ&#i sao đ&#i, ti&#m giày Trinh'shoes đ&#i ch&#, nay cũng là m&#t ti&#m giày th&#i trang, chìm l&#n trong vô s&# ti&#m giày &# Sài Gòn. Thu&#c “Cam Hàng B&#c-Hà N&#i”, t&#c nhà thu&#c Nhân Phong Đ&#ng, n&#i ti&#ng thu&#c hay t&# lúc &# Hà N&#i, ch&#a tr&# s&#i đ&#n cho tr&# em, di c&# vào Sài Gòn năm 1954. Nhà thu&#c đ&#t t&#i Tân Đ&#nh, trên đ&#ng Hai Bà Tr&#ng, g&#n khúc r&# vào đ&#ng Yên Đ&# - đ&#ng Lý Chính Th&#ng bây gi&#. Ngôi nhà cũ x&#a, mái ngói rêu phong bao nhiêu năm c&#a nhà thu&#c Nhân Phong Đ&#ng, m&#i đ&#&#c xây đ&#ng cao t&#ng, v&#a hoàn thành ch&#ng m&#t tháng nay.

Rßp Văn Hoa ßng quen thußc vßi nhßi u ngßi dßn Sài Gòn xßa vßa nay. (Hình: Nguyễn Đßt)

Đßc mßt bài nhß thßng Tân Đôn cßa mßt ngßi hßi ngoßi trên báo Internet, tác giß là cßu nß sinh trßng Marie Curie ß Sài Gòn, nhßc nhß quán cà phê Thu Hßng, cà phê Văn Hoa-Đß Kao, bánh xèo Đinh Công Tráng, giò chß Phú Hßng... cßa Tân Đôn. Quán cà phê Thu Hßng, cß mßt thßi thu hút đông đßo thanh niên nam nß Sài Gòn, sau bißn cß 30 tháng 4, quán cà phê mßt tích này là mßt trong nhßng nßi tißc nhß cßa nhßi u ngßi. Tß đßng Hißn Vßng - đßng Võ Thß Sáu bây giß, rß vào đßng Hai Bà Trßng vài trăm mét: quán Thu Hßng, cùng phía nhà thß Tân Đôn, vßi vßn cây rßng rßi sau hàng chßn song sßt thßa. Bây giß đi qua đó, không ai hình dung đßc thuß trßc có mßt quán cà phê đß cßm, mà chß thßy nhßng nhà cao tßng chen chúc hôm nay.

Góc nhà văn mũi tàu ở đầu đường Trần Văn Thanh và Nguyễn Phi Khanh. (Hình: Nguyễn Đình)

Rạp chiếu phim Văn Hoa, quán cà phê đó gọi là cà phê Văn Hoa, nay vẫn còn tồn tại, trên đường Trần Quang Khải, sát khu Đa Kao, hiện nhiên chỗ khác là chỗ mới, cà phê mang tên Cát Đoàn, trên lầu của tòa nhà rạp chiếu phim mang tên “Cinéma Văn Hoa.” Giò chả Phú Hoàng thuở trước thì nay có tiệm bán đồ nướng, chia năm xẻ bảy, một căn nhà còn trống bán hiu hắt. Giò Chả Phú Hoàng, tôi thấy nhiều người kính bày trên hè đường, phía trước cửa tiệm, một trong những tấm kính bày ghi chữ lớn đỏm: “Giò Chả Phú Hoàng chính hiệu.” Đường Đinh Công Tráng, con đường nhỏ hẹp, tôi nhớ năm đó có xem nhà “con đường bánh xèo,” đưa bánh xèo lên làm đồ ăn của vùng Tân Đoàn, vẫn ngày ngày nhìn thấy khách tấp.

Một quán cóc đầu đường Bà Lê Chân, quen thuộc với tác giả. (Hình: Nguyễn Đßt)

Chúng tôi thăm ngßi ußng cà phê tại một quán cóc, bàn ghế bày ra vỉa hè ߝ khúc đầu đường Bà Lê Chân. Con đường này cũng như hợp như đường Đinh Công Tráng, nơi tôi đường Trần Quang Khải tại khu Chß Tân Đôn. Chß quán cóc duy nhất trên đường Bà Lê Chân là anh Thái Kß, thß nam cß hßa sĩ Thái Tuấn - hßa sĩ Thái Tuấn một năm 2007, ߝ Tân Đôn.

Con đường Bà Lê Chân mặc nhiên trở thành một nhánh đường cßa Chß Tân Đôn, đông dßo bà con bán hàng trái cây, các thß rau củ quả... dßc hai bên đường. Sinh thời, hßa sĩ Thái Tuấn đßnh cß tại Pháp, vß Sài Gòn ߝ lâu dài, tại ngày mới. Hàng ngày hßa sĩ Thái Tuấn ra ngßi ߝ quán cà phê cßa thß nam. Ông nói, “Tôi thích ngßi ߝ đây ngßi ߝ đi Chß Tân Đôn, nhiều lßn gặp lßi ngßi ߝ thân quen ߝ bao nhiêu năm trước...”

■ Một trục chính Tân Đôn. (Hình: Nguyễn Đôn)

Tôi đã sống ở vùng Tân Đôn này từ năm 1954 di chuyển vào Sài Gòn. Thuở thiếu niên, vào những năm 1930, tôi cũng đã vào Tân Đôn mấy năm, sau đó mới ra Hà Nội.

Lúc đó, một người bạn tôi sinh ra tại đây, báo rằng tại đây đã thay có Chợ Tân Đôn. Nghĩa là Chợ Tân Đôn ít nhất đã được cải tạo nên tại đây ngay năm đầu thế kỷ hai mươi. Anh đã thay cái hầm tránh bom của Nhật đặt bên Chợ Tân Đôn không? Cái hầm rất kiên cố, tôi mới vào nhìn lại, thay mấy gia đình trú ẩn trong đó...”

Chúng tôi thì thường gặp người khách hàng Chợ Tân Đôn, chị Mộng Tuyên (ca sĩ, diễn viên cải lương) thì hỏi người vợ, sáng sáng đi chợ, lần nào cũng ghé quán nói chuyện vui vẻ, nhớ lại khen của dân Sài Gòn chúng tôi, “Buổi sáng nào vắng chị Mộng Tuyên đi ngang đây, con đường Bà Lê Chân bắt đầu vào thềm tôi...”

Họa sĩ Thái Tuấn nói về mái-nhà-xã của ông, sâu trong một ngõ hẻm đường Yên Đổ, “Sau lưng nhà tôi là Bến Tầm Ngựa, khu đất rộng, đất thoải thoải xuống con kênh Nhiêu Lộc, chỗ tốt cho ngựa của các mã phu xe thềm. Đột ngột, các anh tài xế Taxi Sài Gòn thường tập ở khu đất này, chơi thay 'boule' - trái bóng, trò chơi truyền thống của người Pháp. Đi dọc lên con kênh là gặp ngôi chùa Miên, rồi đến ngôi trường Đệ Nhất Học Viện Học hành nên sau đó, anh đã biết từ lâu rồi.” Chúng tôi đã biết từ thuở các bác tài xế Taxi còn chơi thay bóng, các bác xe thềm tằm ngựa, có lẽ hình ảnh này chỉ mới đi vào kho tàng của thế kỷ 60 của thế kỷ trước, khi Sài Gòn thay thế từ đó đến hết loạt xe ngựa kéo.

Thị gian đó, chúng tôi cũng thong ghé Ym Ym Th Quán đong Trn Văn Thch - đong Nguyễn H u C u bây giờ - con đong phía sau Ch Tân Đôn. Chúng tôi còn nhớ, nhớ sách do Ym Ym Th Quán xuất bản có hàng chữ tiêu đề: “Góp lại tập bản phong / Tung ra khắp bản phong.” Ym Ym Th Quán mất tích, con đong Trn Văn Thch nỉ rởn, mất đi vẻ xinh xắn của đong của mất con phố nh. Tân Đôn còn mất con phố nh xinh xắn của đong nh vậy: đong Nguyễn Phi Khanh.

T đong Trn Quang Kh i m ra nh mũi tàu, hai bên sườn tàu là đong Trn Văn Thch và đong Nguyễn Phi Khanh. T thu tr c, đ u kia của đong Nguyễn Phi Khanh có quán cà phê Thái Chi, quán nh và r t s ch s , ch nh n r t khó tính, luôn c n nh n nh c nh n u khách c u th b a bãi trong vỉ c pha, u ng cà phê. Quán không mang bi n hi u, khách gọi tên quán theo tên chủ nh. Bà Thái Chi đã mất t lâu, thân quyến của bà tiếp t c đong bán. V sau, mất dãy quán cà phê cóc mọc lên, bàn ghế bày ch t hai bên vỉa hè khúc đong này.

Khi h a sĩ Thái Tuấn, ng i h a sĩ s ng v i hoài niệm Sài Gòn - đ c bi t trong đó là Tân Đôn - đi v cõi thiên thu, chúng tôi i càng nh v Tân Đôn.